

Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi VN/8871/2019

Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston lausunto hallituksen esityksestä

Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimisto (TE-toimisto) keskittyy lausunnossa kommentoimaan sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

1. Esityksen tavoitteet

Uudenmaan TE-toimisto pitää hallituksen esityksen tavoitteita kannatettavana, erityisen kannatettavaa on tavoite kaventaa ihmisten hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut kaikille Suomessa asuville sekä parantaa näiden palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta. Erityisen kannatettava on tavoite turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti, vasta yhteiskunnallisten muutosten mukanaan tuomiin haasteisiin, kuten väestön ikääntymiseen.

Sote-maakunnat tuottaisivat järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut pääosin julkisina palveluina, ja yksityinen ja kolmas sektori toimisivat täydentävinä palvelujen tuottajina.

Tavoitteena on vahvistaa ja turvata sote-maakunnan järjestämät laadukkaat ja asiakaslähtöiset palvelut suomen, ruotsin ja saamen kielillä.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa uudistuksen tavoitteena on edistää ja ylläpitää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä varmistaa yhdenvertaiset, yhteen toimivat ja kustannusvaikuttavat palvelut koko maassa.

*Esitykseen liittyvät lait on tarkoitettu tulemaan voimaan pääosin vuoden 2023 lukien. Valmisteluaikana toteutetaan työllisyyden kuntakokeilut, joissa on mukana 30 kokeilualuetta, joissa yhteensä 125 kuntaa. Työllisyyden kuntakokeiluissa (HE 87/2020) tavoitteena on työllisyysasteen nostaminen, tehostettu palvelumalli (tehostettu ja nopeampi työllistyminen), toimijoiden yhteistyö ja **osatyökykyisten ja hankalasti työllistyvien saaminen paremmin työmarkkinoille**. Työllisyyden kuntakokeiluilla tavoitellaan vahvempaa vaikuttavuutta sovittamalla yhteen valtion ja kuntien resursseja, osaamista ja palveluja. Kokeiluissa on kyse laaja-alaisesta työttömien palvelujen integraatiosta, jossa palvelujen asiakaslähtöisyys vahvistuu ja asiakkaiden tarpeiden mukaiset palvelut sovitetaan yhteen entistä paremmin kuntien tehostetun palvelumallin hyödyntämisen, lisääntyvän palveluohjauksen ja kuntien ja valtion resurssien yhteensovittamisen seurauksena. Kokeilukuntien tavoite on yhdistää julkisia työvoima- ja yrityspalveluja kunnan muihin palveluihin, **kuten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin**, tällä tavoitellaan myönteisiä vaikutuksia heikossa työmarkkina-asemassa olevien asiakkaiden työllistymiseen. Uudenmaan TE-toimisto esittää huolensa, että kuntien suunnitelmat tuoda riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut mukaan kuntakokeiluun ei onnistu, koska samanaikaisesti sote-maakuntien valmistelut vievät resursseja ja toisaalta nykyisten palvelujen kokeileminen ei ole tarkoituksen mukaista, koska sote-maakuntien tullessa palvelut ja palvelumallit muuttuvat. Työllisyyden kuntakokeilujen toimikausi on 1.1.21-30.6.2023, kokeilun tuloksilla, jotka on saavutettu kuntapalvelumallissa, voi olla suuri merkitys työllisyyspalveluiden järjestämiseen kokeiluajan*

jälkeen ja kokeilujen vakinaistamiseen. Kokeiluajan jälkeen palveluiden järjestämisessä tulee kuitenkin oleellisia muutoksia, kun siirrytään sote-maakunnan palvelumalliin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuus on usein ollut haasteena heikossa työmarkkina-asemassa olevien palvelukokonaisuudessa.

Miten sote-maakunnassa tuotetaan esimerkiksi työttömien lakisääteisten terveystarkastusten toteuttaminen, joissa on ollut pääkaupunkiseudulla haasteita. Koko valtakunnan tasolla alle 4 % työttömistä on päässyt terveystarkastukseen.

2. Ehdotukset ja vaikutukset

Esityksessä ehdotetaan siirrettäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu kunnilta uudelle perustettavalle hallintotasolle 21 sote-maakunnille; Uudellamaalla 4 sote-maakuntaa ja Helsingin kaupunki (Uusimaa -laki).

Palvelut tulisi toteuttaa yhteen sovittuina palvelukokonaisuuksina maakunnan väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita, lähipalveluina. Kunnalla oli jatkossakin vastuu asukkaittensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Miten varmistetaan huonossa työmarkkinatilanteessa olevan henkilön palvelukokonaisuudessa riittävä tiedonkulku kunnan ja sote-maakunnan välillä ja asiakasta koskevien suunnitelmien yhdenmukaisuus, mikä on ollut haasteena nykytilassa, kun kunta on vastannut sote-palveluista ja valtio työllistämisestä.

Uudistus koskisi myös opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalveluja. Ne siirrettäisiin sote-maakuntien tehtäväksi. Laissa säädettäisiin opiskeluhuollon palvelujen tuottamisesta lähipalveluna kouluissa ja oppilaitoksissa. Uudenmaan TE-toimisto näkee tämän hyvä muutoksena, sillä takaa riittävät palvelut pienemmissä kunnissa ja yksinään toimiville kuraattoreille vertaistuen. Toisaalta huolena esitämme kuraattori- ja psykologien mahdollisuuden toimia nuorten palvelujen ekosysteemissä esimerkiksi ohjaamoissa, kun eivät ole enää kunnan omaa palvelua. Isoissa maakunnissa tämä malli saattaa johtaa siihen, että opiskeluhuollon resurssit pienenevät, jos niitä ei riitä joka paikkaan. Palvelut saattavat myös näin päätyä niukemmiksi oppilaitoksissa, mikä saattaa lisätä syrjäytymistä ja huonovointisuutta opiskelijoissa ja näin estää opiskelijan valmistumisen ja työllistymisen. Erityisen huolestuttavaa tämä kehityssuunta olisi erityisopiskelijoiden näkökulmasta.

Erittäin hyvänä Uudenmaan TE-toimisto näkee sen, että sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja kootaan palvelukokonaisuuksiksi. Tämä eri palvelujärjestelmien toiminnallisen integraatio ja palveluketjujen toiminta edistäisi erityisesti osatyökykyisten työmarkkina-asemaa ja työelämäosallisuutta. Näillä toimilla olisi mahdollista vaikuttaa tehokkaasti työikäisen väestön työkyvyn ylläpitämiseen ja parantamiseen sekä tukea yksilötasolla työhön paluuta tai muita arkielämään liittyviä haasteita ja tuen tarpeita eri elämäntilanteissa. Mutta on myös muistettava muiden toimijoiden samoihin tavoitteisiin pyrkivät palvelut, kuten TE-palvelut, työllisyyspalvelut ja valmistelussa olevat ja 1.1.21 aloittavat työllisyyden kuntakokeilut. Tarvitaan laaja-alaisia toimia, jotka kohdistuvat työllisyyden hoitoon.

Johtaja

Tiina Korhonen

Projektipäällikkö

Hilkka Koukkunen

Tämä asiakirja KEHA/3754/2020 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/3754/2020 har godkänts elektroniskt

Hyväksyjä Korhonen Tiina 24.09.2020 15:41

Esittelijä Koukkunen Hilka 24.09.2020 14:55